

ДОВІДКА «ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ ІНКЛЮЗИВНО-РЕСУРСНИХ ЦЕНТРІВ ОБЛАСТІ»

Інклюзивна освіта є визнаним міжнародним стандартом, який передбачає усвідомлення цінності людської багатоманітності та створення можливостей для всіх учнів, зокрема для дітей з освітніми труднощами, отримати якісну освіту, що відповідає потребам і можливостям кожного.

Важливим кроком на цьому шляху є розуміння того, що, по-перше, діти, які мають освітні потреби, відчують себе більш комфортно в інклюзивному середовищі, де вони можуть отримати індивідуальну підтримку та допомогу педагогічних працівників та інших здобувачів освіти.

А по-друге, сьогодні для успішної адаптації у сучасному світі дітям потрібні не лише знання, а й достатній рівень життєвої компетентності, враховуючи прогрес в інформаційних технологіях.

Сьогодні, як ніколи раніше, є актуальним питання включення дітей з особливими потребами в суспільне життя.

Дитина з ООП, за відповідних умов, може стати повноцінною особистістю, саме такою особистістю, яка духовно розвивається, яка матеріально себе забезпечує, яка є корисною суспільству.

З кожним роком кількість дітей, які потребують особливих умов підтримки в освітньому процесі, зростає.

Повномасштабна збройна агресія російської федерації внесла свої корективи і в питання дитячого травмування.

Війна не минає безслідно, особливо, коли ми говоримо про дітей.

Замість щасливого і безтурботного періоду вони стикаються із реаліями сьогодення, наслідками якого є фізичні та психологічні травми.

Тому Департамент освіти і науки посилено працює у напрямі розвитку безпечного освітнього простору, безбар'єрного середовища, створенні умов для інклюзивного навчання, беручи активну участь в долі дітей, які потребують захисту держави.

У 2023 році у закладах освіти різних типів Одещини отримують освітні послуги майже шість тисяч дітей з особливими освітніми потребами:

2253 дитини - у закладах загальної середньої освіти спеціального спрямування;

2767 - в інклюзивних класах шкіл;

87 осіб - у спеціальних класах;

706 - за формою педагогічного патронажу;

58 - у закладах професійної (професійно-технічної) освіти;

10 - у закладах фахової передвищої освіти.

Незважаючи на воєнний стан, кількість класів з інклюзивним навчанням та кількість дітей з ООП зростає:

у закладах загальної середньої освіти функціонує 1997 класів з інклюзивним навчанням для 2767 дітей з ООП (у 2022 перед початком військової агресії було 1684 класів для 2276 дітей).

у закладах дошкільної освіти - 314 інклюзивних груп для 555 дітей з ООП (у 2022 на час початку військової агресії - 224 інклюзивні групи в ЗДО для 451 дитини),

у закладах професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти - 68 дітей (осіб) з ООП (у 2022 на час початку військової агресії -51).

Для успішної адаптації та соціалізації дітей із особливими освітніми потребами у кожному закладі освіти з інклюзивним навчанням утворені команди психолого-педагогічного супроводу, до участі в них залучені фахівці інклюзивно-ресурсних центрів.

Для супроводу освітнього процесу під час інклюзивного навчання залучено понад 2 тис асистентів вчителя.

Слід наголосити про кадровий проблему через міграцію людського потенціалу.

У закладах освіти не вистачає асистентів вчителів (вихователів), що, звичайно, впливає на якість інклюзивного навчання та ефективність залучення до освітнього процесу дітей з ООП.

Незважаючи на воєнний стан нам вдалося зберегти мережу закладів загальної середньої освіти із спеціальними класами та закладів освіти з дошкільними групами компенсуючого типу для дітей з ООП .

Спеціальні класи у ЗЗСО функціонують у містах Одеса та Білгород-Дністровський та охоплюють дітей із важкими порушеннями мовлення та затримкою психічного розвитку (7 спеціальних класів (87 дітей з ООП). У закладах дошкільної освіти функціонують 64 групи компенсуючого типу у закладах дошкільної освіти (717 дітей з ООП).

Дітям з особливими освітніми потребами важливо системно продовжувати навчання.

Як позитивний досвід області- то це сформована потужна мережа ІРЦ. Наразі, їх 40 (383 штатні одиниці), які чудово працюють під методичним супроводом потужного обласного ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради».

Мережа є однією з найбільших в Україні. Однак, і вона не покриває потреби дитячого населення Одеського регіону. Разом з тим, не всі ІРЦ відповідають вимогам безбар'єрності, що передбачено чинним законодавством України. Частина ІРЦ не має доступу/можливостей для організації укриття учасників освітнього процесу та дітей з ООП.

Вирішення цього питання можливе трьома шляхами: створення власних ІРЦ; ініціювання утворення філій в діючих ІРЦ з місцем роботи у територіальній громаді або укладання договорів про співпрацю у частині обслуговування ІРЦ інших територіальних громад.

На кінець грудня 2023 ІРЦ є у 32 територіальних громадах, ще 33 територіальних громад уклали договори про співпрацю між собою у частині супроводу інклюзивно-ресурсними центрами.

Ще 7 територіальних громад у процесі укладання договорів про співпрацю.

17 територіальних громад не здійснили заходів щодо укладання договорів, що свідчить про те, що дітям з ООП та батькам, що їх виховують, немає до кого звернутися, інклюзивне навчання не супроводжуються, команди супроводу інклюзивного навчання у закладах освіти працюють формально, не враховуючи рекомендації ІРЦ, не здійснюється моніторинг виконання рекомендацій (Великопосківська, Курісовська, Петровірівська, Старомаяківська, Дивізійська, Кулевчанська, Петропавлівська, Плахтіївська, Старокозацька, Тузлівська, Успенівська, Шабівська сільські; Чорноморська, Ширяївська, Сергіївська, Бородінська селищні ради).

Для методичної підтримки інклюзивно-ресурсних центрів на базі КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради» працює обласний ресурсний центр підтримки інклюзивної освіти та облаштовано єдиний в Україні тренінговий центр, що є аналогом інклюзивно-ресурсного центру і який сучасним ХАБом для фахівців ІРЦ.

Військова збройна агресія російської федерації внесла корективи в роботу ІРЦ, які з перших хвилин війни стали осередками психологічної підтримки дітей, молоді з ООП та батьків, що виховують особливих дітей.

Під час воєнної агресії російської федерації, діти з ООП, їхні батьки отримали і отримують шалену підтримку і ресурс від інклюзивно-ресурсних центрів та обласного ресурсного центру підтримки

Враховуючи необхідність всебічної підтримки дітей з ООП, сімей, що виховують особливих дітей, педагогів фахівцями обласного ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти та інклюзивно-ресурсними центрами були реалізовані проекти «Казковий час», «Інтерв'ю на перерві (особливості роботи з незрячою дитиною, з порушенням опорно-рухового апарату, із сенсорними порушеннями (глухі діти) тощо), «Підтримай дитину!».

8 інклюзивно-ресурсних центрів міста Одеси отримали промокод на безкоштовні поїздки в межах міста при користуванням послугами пасажирських перевезень ТОВ «УБЕР Б.В».

Зазначені центри надають послуги дітям з особливими освітніми потребами, у тому числі дітям з числа внутрішньо переміщених осіб, у одному з найбільших обласних центрів України.

Даний проект реалізується в місті у рамках підписаного Меморандуму між Міністерством освіти і науки України та Товариства з обмеженою відповідальністю «УБЕР Б.В».

Головною метою Меморандуму є взаємодія для створення комфортних умов підвезення фахівців, що працюють з дітьми з особливими освітніми потребами, до або із центру освіти в умовах дії правового режиму воєнного стану.

Ще перед початком збройної агресії російської федерації в області був започаткований проєкт забезпечення ІРЦ мобільними ІРЦ для можливості доступу дітей з ООП з віддалених населених пунктів до корекційної допомоги.

9 таких мобільних ІРЦ були закуплені для кожного району області та для обласного ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти.

На жаль, використовують транспортний засіб у роботі з дітьми з ООП лише 4 (Маяківський, Подільський, Саф'янівський та Доброславський ІРЦ).

У Татарбунарській міській раді проводиться організаційна робота, у Березівській та Болградській міських радах не здійсненні заходи щодо використання мобільних ІРЦ за цільовим призначенням – для потреб дітей з ООП.

За штатними розписами введено 383 штатні одиниці, з них 266 - фахівці (консультанти).

На жаль, є кадровий дефіцит вузьких спеціалістів серед яких реабілітологи, олігофренопедагоги, сурдопедагоги, тифлопедагоги.

Кількість дітей з ООП щороку зростає, тому попит на педагогічних працівників корекційного спрямування є надзвичайно великим.

Департамент сприяє оволодінню фахівцями ІРЦ навичками новітніх діагностичних технологій, компетентностями супроводу дітей з особливими освітніми потребами. 38 ІРЦ забезпечені сучасними діагностиками, 74 фахівця ІРЦ пройшли навчання та отримали допуск до користування ними.

У звітному році проведено майже 4 тис комплексних психолого-педагогічних комплексних оцінок розвитку дитини.

З метою підтримки особливої дитини в області упроваджується ряд проєктів.

Ми спільно з вами реалізуємо обласний проєкт з безбар'єрності «Мобільний ІРЦ».

До послуг населення дев'ять спеціальних машин. Це справжні переїзні кабінети, оснащені необхідним обладнанням, дидактичними матеріалами для корекційної роботи логопеда, психолога, дефектолога, а також для проведення комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дітей та діагностування дітей з особливими освітніми потребами.

9 таких мобільних ІРЦ були закуплені для кожного району області та для обласного ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти.

З 1 вересня 2023 року всі фахівці ІРЦ долучилися до програми збереження ментального здоров'я. Це не лише фізична та психологічна безпека всіх учасників освітнього процесу, а й навички реагування в надзвичайних ситуаціях.

Разом з тим, у рамках безпекової Концепції, ІРЦ стали учасниками проєкту, основною метою якого є утворення в громадах системи, яка може стати провайдером послуг з охорони психічного здоров'я.

Фахівці інклюзивно-ресурсних центрів є активними учасниками проєкту, що реалізується в області з питань раннього втручання.

Особливо це важливо для координації роботи з сім'ями, що виховують дитину раннього віку з особливими освітніми потребами чи групи ризику з територій, де не вистачає профільних фахівців.

Отже, робота фахівців ІРЦ є критично важливою та необхідною для успіху кожної дитини з освітніми труднощами.

Адже одним з ключових завдань фахівців ІРЦ є допомога кожній дитині усвідомити свій потенціал та забезпечити підтримку, яка необхідна для успішного навчання та розвитку.

У наступному році плануємо і надалі системно впроваджувати інклюзивну, інтегровану освіту у закладах дошкільної, загальної середньої, позашкільної, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої освіти, надавати підтримку спеціальній освіті, удосконалювати інклюзивно-ресурсні центри. Особлива увага у наступному році буде приділятися тим ІРЦ, в яких недотриманні або порушенні вимоги щодо безбар'єрності.

Усі діти заслуговують на середовище, яке задовольняє їхні потреби бути здоровими, відчувати себе безпечно, захищено від будь-яких проявів жорстокого поводження, нехтування з боку дорослих.

Начальник відділу корекційної освіти,
соціальної роботи та взаємодії
з інклюзивно-ресурсними центрами

Оксана УГЛІК